

ERGENLİK VE ÖTESİ

Talat Parman İstanbul Psikanaliz Derneği kurucu üyesi, formatör analist. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde tıp eğitimi ve Paris René Descartes Üniversitesi'nde psikiyatri uzmanlık eğitimi almıştır. Yirmi yıl boyunca İstanbul Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü Adolesans Bilim Dalı'nda çocuklar, ergenler ve aileleriyle çalışmıştır. Psikiyatri doçentidir. Ergenlik ve psikanaliz konularında yazılmış kitapları ve J.-B. Pontalis'ten yaptığı kitap çevirileri vardır. *Psikanaliz Defterleri* dizisi yayın kurulu üyesidir.

Talat Parman'ın
YKY'deki kitapları

- Ergenliğin Tutkusu (2020)
Freud'un Makara Oyunu (2020)
Ergenlik ya da Merhaba Hüzün (2021)
Psikanalizi Yazmak (2021)
Psikanalitik Denemeler (2021)
Ergenliğin Yüzleri (2021)
Ergenlik ve Ötesi (2022)

TALAT PARMAN

Ergenlik ve Ötesi

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5957
Cogito - 261

Ergenlik ve Ötesi / Talat Parman

Kitap editörü: Ümran Özbacı
Düzeltili: Serenad Demirhan

Kapak ve sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Arzu Yaraş

Baskı: Sena Ofset Ambalaj, Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Litros Yolu Sk. 2. Matbaacılar Sitesi B Blok
Kat: 6 No: 4NB 7-9-11 Topkapı - Zeytinburnu / İstanbul
Telefon: (0 212) 613 38 46
Sertifika No: 45030

1. baskı: Bağlam Yayıncılık, 2017
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Mart 2022
ISBN 978-975-08-5303-6

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2020
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/yapikrediyayinlari](https://www.facebook.com/yapikrediyayinlari)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İÇİNDEKİLER

İkinci Baskıya Önsöz • 7
Birinci Baskıya Önsöz • 13
Ergenlik ve Özkıyım • 17
Ergenler ve Arkadaşları: Erkek Kız Farkı • 28
Ergenlik: No Man's Land • 38
Winnicott'un kuramında ergenlik • 45
Ergenlik ve Psikoz • 57
Ergenliğin Diğer Yüzleri • 72
Ergenlik ve Sanal Dünya • 80
Ergenlikte Dürtülerin Dönüşümü • 86
Ergenliğin İlk Aşk Neden Unutulmaz? • 92
Her Yol <i>Yolda</i> 'ya Çıkar: Kuşaklara Ad Vermenin Kaçınılmaz Tuzakları • 99
Ergenlik ve Kaygı • 104
Yalan Dünyada Ergen Olmak • 116
Ergenlik ve Cinsellik: Toplumsalın Rolü • 124

İkinci Baskıya Önsöz

24 Ocak 2012'de şüpheli bir trafik kazasında motosikletli bir polis tarafından öldürülen dünyaca ünlü Yunan yönetmen Theodoros Angelopoulos'un son filmi "Modern Yunan Üçlemesi"nin ikincisi, *Zamanın Tozu (I skoni tou hronou)* başlığını taşımaktadır. Bu film, bir çiftin elli yılını Yunanistan'ın yakın tarihinin önemli olaylarıyla harmanlayarak anlatmakta ve zamanın tozunun bellekler üzerine nasıl konduğunu göstermektedir. 2008'de çekilen ancak yönetmenin ölümünden hayli sonra ancak 2013'te genel gösterime giren *Zamanın Tozu*'nun oyuncu kadrosu Willem Dafoe, Irène Jacob ve Michel Piccoli gibi çok güçlü adlardan oluşmaktadır.

Angelopoulos ölmeseydi, İstanbul Psikanaliz Derneği olarak birkaç gün sonra gerçekleştireceğimiz 'Sanatçıyla Buluşma' etkinliğimizin ilk konuğu olacaktı. Biz bu etkinliği daha önce öngördüğümüz gibi 18 Şubat 2012'de onun yokluğunda ama ailesinin ve yakın çalışma arkadaşlarının katılımıyla yine de yaptık. Ben de etkinlikte yaptığım konuşmama Guillaume Apollinaire'in "Elveda" şiiriyle başlamıştım:

Elveda
Topladım bu funda demetini
Sonbahar öldü anımsa
Görüşmeyeceğiz dünyada bir daha
Zamanın kokusu bu funda demeti
Ve anımsa bekliyorum seni.¹

İkinci baskısı yapılan bu kitapta yer alan yazıların çoğu Angelopoulos'la gerçekleşmeyen buluşmamızın olduğu dönemde, yani bundan on yıl kadar önce yaptığım konuşmaların metinlerinden oluşuyor. Yazıları bugün yeniden okuduğumda üzer-

1 "L'Adieu"; Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Gallimard, Paris, 2011, s. 61.

lerindeki zamanın tozunu fark edebiliyorum. Ama aynı zamanda Apollinaire'in dediği gibi zamanın kokusunu da.

Evet her zamanın bir kokusu vardır. Ancak ilginçtir, görme ve işitme gibi duyularımız yaşlanır ve gözlük, dinleme aygıtı gibi desteklere gereksinim duymaya başlarken koku duyumuz hemen daima aynı kalır. Belki de o nedenle kokular en eski ve en değişmez bellek izleri olarak tüm yaşam boyu bireyi terk etmezler ve onun zaman zaman bellek geri dönüşleri yapabilmesinin en sağlam destekçilerinden olurlar.

Angelopoulos sinemasının “tarihin bir poetikası” olduğunu söyleyen Barthélemy Amengual, onun filmlerindeki geri dönüşleri “sahte geri dönüşler” (*false flash-backs*) olarak adlandırırken, onları sinemada geleneksel olarak kullanılan gerçek geri dönüşlere göre çok daha güçlü görür. Çünkü der, “Onlar alışılmış geri dönüşlerde olduğu gibi önceki anlatılara geri dönmezler, tarihin geri sarılması değildirler, bir çekmecenin sonradan kapatılmak üzere açılması ise hiç değil. Onlar anlatıya yeni kökenler kazandırır, ona yeni başlangıçlar sunarlar. Böylece anlatının zamanı değişmez, eylemin uzamı çağ’ değiştirir. Bakışın merkezinin kaydırılması, kronolojiyi altüst etme, ‘şimdileri’ göreceleştirme, seyirciye tek bir sağlam nokta bırakır: bugün.”²

Bu satırlar psikanalist ya da analizan olarak psikanalitik deneyim içindeki herkese çok yakın gelecektir. Çünkü psikanaliz de birtakım “sahte geri dönüşler”le geçmişle geleceği bugünde bir araya getirir. Çünkü insan ruhsallığı için güncel; geçmişle şimdinin, yaşanılan anda yani bugünde bir araya gelmesidir. Yani bellek, yaşanılan anın yararına bazı unutkanlıklara sığınırken aslında bireye yaşamının tüm zamanlarını bir süreklilik içinde yaşama olanağını sağlamakta ve aynı zamanda, belki de daha önemlisi, eline bazı anıları vererek onu yinelemelerden korumaktadır.

Yine bu kitabı oluşturan yazıların yazıldığı dönemde, 2013 Ocak ayında, tam da yaş gününde 90 yaşına girerken ölen Fransız psikanalist J.-B. Pontalis, Sigmund Freud’un bir bellek kuramı geliştir-memiş olmasını hayretle karşılamak gerektiğini söylerken haklıdır.

2 Barthélemy Amengual, “Théo Angelopoulos, Une poétique de l’Histoire”, Études Cinématographiques, Théo Angelopoulos, cilt 48, *Lettres Modernes Minard*, Paris, 1998, s. 31-55.

Psikanalitik uğraşın temel hedefinin nevrozun kökenini oluşturan bastırılmış travmatik yaşantıların anılarının bilince yeniden getirilmesi çabası olduğunu bildiğimizden, bu saptamaya katılabiliriz. Öte yandan Freud'un bellek ve çeşitli bellek bozuklukları üzerine birçok yazısı olduğunu da biliyoruz. Dahası onun geçmişimizin yok edilemez olduğunu ve ondan her zaman en azından izler kalacağını, ancak bastırmanın bizi yaşadığımız, duyumsadığımız bu uzak zamanlardan kopardığını ısrarla söylediğini de biliyoruz.

Pontalis son kitaplarından birinde, *Avant*'da³ [Önce] belleğin parçalı ve kopuk kopuk bir yapısı olduğundan söz eder. Psikanalistlerin hastalarından söylediklerinde tutarlılık aramamaları gerektiğini, anlamsız ve uygunsuz gibi görünenleri dışarıda bırakmalarını, düşünceleri geldiği gibi söze dökmelerini yani serbestçe çağrışım yapmalarını isterken aslında onların belleklerini harekete geçirdiklerini ve böylece derine gömülmüş anıların yeniden ortaya çıkmasını, bilinçle erişilemeyecek ruhsallık katmanlarındaki silik izlere ulaşılabilmesini sağladıklarını belirtir. Yani psikanalizin temel kuralı serbest çağrışım, belleğin de temellerini oluşturmaktadır.

İşte o nedenle J.-B. Pontalis bilinçdışı, bellek olarak adlandırılmayı önerir: *Zeitlos*, yani zamansız bir bellek, zamansal bölümler ve reçetelerin ötesinde, takvime kayıtsız, bir zaman ötesi bellek. Pontalis "Psikanaliz uğraşı aktarım dolayımı ile geçmişle şimdiyi birbirine karıştırırken aslında Léthé'nin duvağını yavaş yavaş kaldırmakta değil midir?" diye de sorar. Léthé anlaşmazlık-uyuşmazlık tanrıçası Eris'in kızıdır ve unutmamanın kişiselleşmiş biçimidir. Anlaşmazlıkları, uyuşmazlıkları, kavgaları, katliamları, soykırımları, savaşları, günahları, ayıpları ve nice kabul edilemez unsuru unutmamanın yani onlardan kurtulmanın adıdır Léthé. Yeraltının, cehennemin ırmaklarından birinin adının da Léthé olduğunu ve bu nehrin suyundan içenlerin fani dünyada yaşadıklarını unuttuklarını da anımsatalım.

Sigmund Freud analitik uğraşta unutkanlığın perdesinin aranmasını yavaş gerçekleşen bir büyü olarak tanımlar. Onun bellek için yaptığı benzetmenin de bir "büyülü bloknot" olduğunu biliyoruz. 1925 tarihli kısa ama çok önemli bir metninde o dönem

3 J.-B. Pontalis, *Avant*, Gallimard, Paris, 2012.

kırtasiyelerde satılan balmumu ve selüloitten yapılmış iki yapraklı bir düzenekten söz eder: “Wunderblock” “Büyülü Bloknot”.⁴ Bu düzeneğin üzerine yazılan yazılar iki yaprak birbirinden ayrıldığında silinmekte ancak yeniden yapıştırıldıklarında yazı görünür hale gelmektedir. Burada Freud’un işaret etmek istediği, bilinç-önbilinç sisteminin üzerine yazılan bellek izlerinin önemidir. Bu izler nesnenin imgesi değildir, balmumuna kazınan bir iz de değildirler. Bir kâğıda çok ince bir tüyle bırakılan bir çizgi kadar siliktirler; tüm anımsamaların dikkatinden kaçarlar ve o nedenle dil ötesidirler. Bu silik, bu sessiz, bu dilsiz iz ancak ötekilerle bağlantıya geçtiğinde söze dökülebilir hale gelir. Burada psikanalizin temel yöntemi olan serbest çağrışımın bir kez daha ne işe yaradığını görüyoruz. Öyleyse bastırılmış olanın yalnızca anı değil bağlantıları da olduğunu, bastırılmış bu bağlantıların yeniden ortaya çıkarılmasının belleğin canlı, yaşayan bir bellek olmasını sağladığını ve böylece söz dolayımı ile yaratıcı bir bellek ortaya çıktığını anlamış oluyoruz.

Çünkü bir kez daha yineleyelim, bellek ancak filizlerine, ürünlerine ulaşabileceğimiz bilinçdışı gibi tanımlanamazdır. Unuttuklarımızın düzeneğini analiz etmek psikanalizin işidir. Ama bellek hiçbir düzeneğe boyun eğmez, çünkü o bir makine değildir. Tersine bir “ruhsal varlıktır”; belki de bizim ruhsal varlığımız odur ve içeriği de ancak sözle bilince ulaştırılabilmektedir. Öyleyse bütün anılarımız sözdedir, diyebiliriz. Ancak ülkemizde özellikle yakın tarihimizle ilgili toplumsal bellek çabalarının önüne çoğu kez “sözde” engeli çıkarılmaktadır. Bunun en güncel örneği, soykırımlar söz konusu olduğunda başına “sözde” kelimesinin eklenmesidir. Böylece soykırımlar “sözde” ön takısı ile tarihsel gerçekliğin dışına itilmek istenmektedir. Aslında tüm geçmiş, tüm tarih sözde değildir?

Evet, geçmişimiz, tarihimiz, anılarımız hepsi “sözdedir”. Burada yalnızca geçmişin sözle yani sözcükler kullanılarak dile getirildiğini ve o nedenle tarihlendirmenin ister istemez bir dil çabası olduğunu söylemek istemiyorum. Aynı zamanda tarihin her zaman sözde olmasının onu göreceli ve öznel kıldığını da vurgulamak istiyorum.

4 Sigmund Freud [1925], *Note sur le bloc magique*, Fr. çev. J. Laplanche vd., OC, XII, PUF, Paris, 1992, s. 119-124.

Psikanalitik uğraş ya da bir diğer önemli Fransız psikanalist Piera Aulagnier'nin deyimi ile kendini yeniden tarihlendirme uğraşı, bastırılanın hayaletinin geri dönüşünün yarattığı korkuyla engellenir. Ve analizan anımsamak yerine yinelemeye başlar. Freud burada uğradığı hayal kırıklığını saklamamaktadır. Hastalarının anımsamak yerine yinelemeleri seçtiğini görmüştür. Ancak, yineleme zorlantısı Sigmund Freud'a ölüm dürtüsünün keşfinin yolunu açmıştır.⁵ Pontalis bu yineleme çabasında çok derinlere, neredeyse bedene, ete kazınmış bir ıstırabın izini görür. Sözler burada değerini yitirir, çünkü kansızdırlar, bedensizdirler, etsizdirler. Oysa yinelemede bir canla başla savaşım vardır, yani yinelenen eylemler vardır.

Yeniden çok zamansız yitirdiğimiz ünlü yönetmene geri dönersek, Theo Angelopoulos hemen tüm filmlerinde bize işte bu "sözde" tarihin "özde" kahramanlarından söz etmiştir. Ve özde kahramanların kesintili tarihinden. Bunlar kimi kez İkinci Dünya Savaşı'nın yenik komünist direnişçileri kimi kez iç savaşın Stalin tarafından satılan cumhuriyetçileri, kimi kez ise Balkanlar'daki yeni savaşın kaybedeni olarak kaçak göçmenler ve çekmekte olduğu ama tamamlayamadığı son filminde olduğu gibi küreselleşmenin kaybedenleri, yani işsizlerdir.

Angelopoulos *Zamanın Tozu* ile bizlere yalnızca bireylerin değil halkların da yinelemenin tuzağına düştüklerini gösteriyor. Sanki hiç olmamış, hiç yaşanmamış gibi felaketler, soykırımlar, büyük yıkımlar yeniden yeniden yaşanıyor. Oysa zaman tozuyla, kokusuyla belleğimizde hiç eskimeyen, unutulmayan, silinmeyen izler bırakıyor. O zaman ne yapalım? Yaşlanmayan koku duyumuzu izleyelim, o bize yeninin yolunu gösterecektir.

Talat Parman
Ocak 2022

⁵ Yineleme zorlantısı ve ölüm dürtüsünün keşfi için bkz. Talat Parman, *Freud'un Makara Oyunu*, YKY, İstanbul, 2020.

Birinci Baskıya Önsöz

Bu, ergenlik sorunsalı üzerine yazdığım üçüncü kitap. Bu da ilk ikisi gibi çeşitli etkinliklerde yapılan konuşmaların metinlerinden ve dergilerde yayımlanan yazıların derlemesinden oluşuyor. Bu yazıların hemen hepsi iki binli yılların başında kaleme alındı. Oysa kendi ergenliğimi bin dokuz yüzlerin yani geçen yüzyılın son çeyreğinde yaşadım. Ergenlerle klinik çalışmaya da yine geçen yüzyılın sonlarına doğru başladım. Bugün klinikte karşıma çıkan ergenlerin çoğu yeni yüzyılın, 21. yüzyılın çocukları.

Psikanalistlerin ergenlik söz konusu olduğunda kendilerini ve yaşlarını sorgulamaları hayli eski bir “gelenek”tir. Sigmund Freud 1914 tarihli “Liselinin Psikolojisi” yazısına şöyle başlar:

Bu ileri yaşta kendini bir kez daha lise üzerine “Almanca bir kompozisyon” yazmak durumunda bulmak tuhaf bir duygu yaratıyor. Ama “hazır ol!” emrine, avuçlarını pantolon dikişlerine yapıştırırken paketlerini düşüren şu emekli gibi otomatik olarak itaat edilir. Geçen yarım yüzyıl sanki hiçbir şeyi temelinde değiştirmemiş gibi, içtenlikle bunu kabullenmek hayli şaşırtıcıdır. Ancak geçen sürede yaşlanılmıştır, altmış yaş uzak değildir ve bedenden edinilen izlenime göre, aynanın da çok açıkça gösterdiği gibi, yaşamın canlılığı artık tüketilmiştir.¹

Freud çok gönderme yapılmayan ve kuramsal bir yineleme olarak görülen bu yazısında Oidipus karmaşasının ve annesinin yaşam boyu ötekilere karşı duygusal konumlarını belirlediğini vurgular. Şüphesiz Freud’un 58 yaşında kaleme aldığı bu metin kuramsal açıdan önemli bir yenilik getirmemektedir. Ancak metindeki duygusal ton oldukça etkileyicidir. Şöyle sürdürür sözlerini psikanalizin kurucusu:

Daha on yıl önce aniden gençliğin geri döndüğü hissedilen anlar vardı. Ancak şimdiden sıradan yurttaş varoluşunun tüm yü-

1 S. Freud [1914], “Sur la psychologie du lycéen”, Fr. çev. J. Laplanche vd. *Résultats, idées, problèmes* I, PUF, Paris, 1991, s. 227.

künü taşıyan griye bürünen bir sakalla, doğulan kentin sokaklarını arşınlarken rastlantısal olarak karşılaşılan ve alçakgönüllülikle selamlanan şu ya da bu beyin lise hocalarımızdan biri olup olmadığı sorgulanır. Sonra bir an durulur ve dalgın bir bakışla o kişi izlenir; gerçekten o mudur, yoksa yanlışlıkla ona benzettiğim biri mi? Nasıl da genç bir havası var, yoksa sen mi çok yaşlandın? Kaç yaşındaki bugün? Eskiden bizim için erişkini temsil eden bu insanların aslında bizden yaşça çok az önde olmaları nasıl mümkün?²

Burada Freud okuldaki hocalarının bir genç liseli olarak üzerindeki etkisinden söz eder. Bugün ise önemli bir mesleği olan başarılı bir erişkindir, dahası yeni bir bilim kurmuştur ve ona psikanaliz adını vermiştir. Ancak şu itirafta bulunmadan da edemez:

Eski lise hocamı gördüğümde kapıldığım heyecan beni bir itirafta bulunmaya zorluyor: Bizi en çok etkileyen ve en önemli olan neydi, bize öğretilen bilimlere olan ilgi mi yoksa hocalarımızın kişilikleri mi? En azından hepimizde var olan bir yeraltı akımı bizim onlara yönelmemizi sağlar ve birçoklarımızda bilimlere giden yol, hocaların kişiliklerinden geçer; birçoğumuz bu yolda kalırız, ama birkaçımız için, itiraf edelim, yol sonuna kadar kapalıdır.”³

Freud’un bu satırları bir klinisyen olarak da yazdığını unutmayalım. Dahası birçok hastası ergen değilse bile çok genç erişkinlerdi. Yıllar sonra kendi saç sakalı ağardığında yolda eski analistini-terapistini gören ergenken izlediği bir hastası aynı şeyleri düşünmeyecek midir? Bizler ergen psikanalistleri eğitici-öğretici bir işlevimiz olmasa da –ki istemesek de bir ölçüde olduğunu kabullenmek zorundayız– yine de eski hocalarla eski terapistler arasında bir benzetme yapılmasını uygun bulabiliriz. Klinisyenin kişiliğinin aktarımı ne denli etkilediğini biliyoruz. O nedenle eğer onlara bir yol açabiliyorsak, ki son seanslarında genç hastalarımıza “yolunuz açık olsun” demeyi ihmal etmem, bu psikanalizin kuram ve uygulamasının bize sağladıklarından mıdır, yoksa kişiliğimizden mi sorusunu biz de sorabiliriz.

Sigmund Freud’un lise ve üniversite döneminde çok önemli bilim

2 Freud, a.g.y., s. 227-228.

3 S. Freud, a.g.y., s. 228.

insanlarının öğrencisi olduğunu biliyoruz. Bu hocaları muhakkak ki aynı zamanda hayli etkileyici kişiliklere sahiptiler. Psikanalizi bulmaya giden yolu Freud'a onlar açmıştır. Benzer bir şekilde o da bir psikanalist olarak birçok genç erişkinin yaşamlarında yol almasını sağlamış, bir kuramcı olarak da hastalarına yardım etmekte yolları tıkanmış nice klinisyenin bir çıkış bulmasına yardımcı olmuştur.

Elbette yaşım ilerliyor ve klinikte izlediğim ergenlerle aramdaki yaş farkı artıyor. Şu soruyu sorarken buluyorum kendimi: Bir ergen psikanalisti kendisi kaç yaşına gelene kadar ergenleri izlemeye devam edebilir? Bu soruyu çocuk psikanalistleri için de sorabiliriz. Psikanalitik çalışmanın özelliği bu sorgulamaya izin veriyor. Çünkü başka çalışma alanlarında kimi zaman o mesleğin belirlediği doğal ya da kurumsal kurallar gereği klinisyenin çalışma yaşının sınırı bellidir. Örneğin bir cerrah belki eli veya gözleri eskisi kadar iyi olmamaya başladığında ameliyat yapmayı bırakır. Bir dahiliye uzmanı daha şanslıdır, onun bilişsel etkinlikleri canlı olmaya devam ettikçe hastalarıyla ilgilenebileceği düşünülür. Bazen meslek odaları ya da sağlık kuruluşları klinisyenlerin çalışabilme yaşının üst sınırını belirlerler.

Şüphesiz psikanaliz söz konusu olduğunda da klinisyenin bilişsel yetilerinin azalması durumunda, bağlı olduğu derneğin kurallarına göre artık analizan kabul etmemesi, süpervizyon yapmaması ondan istenebilir. Ancak psikanalist yalnızca bilişsel yetileriyle değil, hatta belki daha çok, duygusal yetileriyle çalışır. Duygusal yetilerinin azalması nasıl söz konusu olabilir? Bundan kastedilen ne olabilir? Analizanlarına karşı olan duygusal yatırımlarının azalması mı, karşı aktarımda alışılmışın dışında iniş çıkışlar olması mı, yoksa Reik'in tanımladığı onları dinleyen üçüncü kulağının tıkanmış olması mı?

Bu soruların yanıtlarını bilmiyorum. Ama psikanalizin Yahudi Talmud geleneğinden geldiğini biliyorum ve o nedenle bu soruları sormakla yetiniyorum. Ayrıca her şeye karşın şunu da biliyorum; eğer bir ergenlik varsa onun bir de ötesi vardır ve bir psikanalist olarak epey zamandır ben oradayım.

Talat Parman
İstanbul, 2017